

BRAM KLEIN

DE
GESTOLEN
ZEGEL

Proloog

Praag, 3 april 2018

‘Maar hoe zit het met jou? Wat zou voor jou een mooi einde van het verhaal zijn? Wat zou je gelukkig maken?’

Vlastimil Weiner heeft zijn camera op mij gericht. Hij stelt zijn vraag in het Tsjechisch en mijn uitgever Štěpán Havránek fungeert als tolk.

De vraag verrast me. Alle vragen over deze zaak gingen tot nu toe altijd over mijn vader. Over de zegel. Over de diefstal. Maar nooit over mij.

Het antwoord zit wel in me maar ik heb moeite om het onder woorden te brengen.

Ik heb de afgelopen zeven maanden ervaren als een avontuur. Als ik terugkijk is het net alsof mijn vader me heeft meegenomen op reis. Hij was mijn gids in een wereld waar ik de weg niet kende. Ik begrijp hem nu beter dan toen we samen vertrokken. We zijn dichterbij elkaar gekomen, vier jaar na zijn dood.

Ik kijk in de camera.

‘Eigenlijk ben ik al gelukkig. Ik ben hier naartoe gekomen om de waarheid te vinden en om mijn vader te verdedigen. Dat is allebei gelukt. Hoe het verder gaat moet een rechter maar beslissen. Voor mij is dit een mooi einde van het verhaal.’

Rotterdam, 12 september 2017

Ik haat deadlines. Ze zijn veel te dwingend en confronterend. Maar ik heb ze ook nodig. Zonder deadlines zou er nooit iets op tijd uit mijn handen komen.

Vandaag is weer zo'n dag. Er is geen ontkomen aan de stem van de deadline in mijn hoofd:

'Nee, niet morgen. Nee, niet eerst een wandeling. Je gaat nu zitten. Je gaat nu schrijven.'

Ik heb het weer veel te lang voor me uit geschoven. Vandaag moet ik echt beginnen met het script voor Theater Walhalla. De repetities zijn in oktober. Dat betekent dat ik hooguit vier weken heb. Dat is niet zo heel lang als je het onvermijdelijke vele malen herschrijven meerekent.

Zoals altijd werk ik eerst het lijstje af. Een soort ritueel voordat ik aan de slag ga. Mijn telefoon gaat uit en de deur van mijn kamer gaat dicht. Judith weet dat ik bij een dichte deur alleen voor spoedgevallen kan worden gestoord. En al heeft mijn vrouw andere ideeën over wat wel en wat niet als spoedgeval kan worden beschouwd, ze houdt zich redelijk aan de afspraak. Geen afleiding als ik schrijf. Dus ook geen e-mail.

Net voordat ik mijn Outlook wil afsluiten zie ik een be-

richt binnenkomen. De stem van de deadline klinkt hard en onverbiddeijk:

'Niet lezen. Komt straks wel. Afsluiten die boel. Concentreren en schrijven!'

De stem heeft gelijk. Zodra ik het bericht ga lezen zijn mijn gedachten niet meer bij het script. Dan ga ik terugmailen en dat leidt dan weer tot uitstel. Ik weet het maar al te goed.

Toch twijfel ik. De afzender van de e-mail is ene Josef Chudoba. Nooit van gehoord. Ik ontvang dagelijks allerlei flauwekulreclame van onbekende afzenders en meestal is het onderwerp een verleidelijk aanbod om snel enorm rijk te worden of een dringende waarschuwing voor iets wat nergens op slaat. Zonder ze open te maken klik ik dit soort mail regelrecht richting prullenbak. Ik zit niet te wachten op een computervirus.

Maar het onderwerp van deze e-mail maakt me nieuwsgierig. Het is in het Engels geschreven en ik moet het een paar keer lezen voordat ik begrijp wat er staat: *Gestolen postzegel Tsjechoslowakije 4 kronen van J.L. Klein.*

In mijn hoofd barst onmiddellijk een hevige strijd los tussen mijn nieuwsgierigheid en de deadline. Mijn nieuwsgierigheid wint zonder enige moeite.

Goedendag,

Ik deed recentelijk onderzoek naar een aantal postzegels die worden aangeboden op een veiling in Praag. Een van de ze-

gels is de 4 kronen 1919 op granietspapier die eigendom was van J.L. Klein en die tijdens de postzegeltonoonstelling 'Philanippon 91' in Japan is gestolen. Ik ben op zoek naar de zoon van J.L. Klein. Bent u dat?

*Vriendelijke groet,
Josef Chudoba*

Op de een of andere manier is het moeilijk om de tekst tot me door te laten dringen. Ik lees het nog een keer. En nog een keer. Ik kijk naar het e-mailadres van de afzender. Het eindigt op cz. Dat zal wel Tsjechië zijn. Ik blijf staren naar die laatste zin over J.L. Klein.

Johan Louis Klein. Mijn vader. Iedereen noemde hem Hans. Zo'n drieënhalve jaar geleden op achtennegentigjarige leeftijd overleden. Hij was een fijne vader en ik mis hem. Je weet dat niemand het eeuwige leven heeft en op zijn leeftijd kwam het einde niet totaal onverwacht. Tot aan zijn dood was hij geestelijk in topconditie, maar de laatste jaren van zijn leven kreeg hij steeds meer lichamelijke problemen. Misschien wel meer dan hij met mij wilde delen. Hij was geen klager.

Op de dag voor zijn overlijden was ik nog langs geweest, samen met mijn zoon Misha. Zoals gebruikelijk zat hij op zijn stoel in de woonkamer van zijn appartement op ons te wachten. Maar dit keer was er iets anders. Hij droeg geen pak, dat viel me gelijk op. Hij zat in zijn pyjama.

Mijn vader droeg vrijwel altijd een kostuum. Ooit sloften we samen door het zand van de Egyptische woestijn om daar de piramides van Gizeh te bekijken. Ondanks de hitte droeg mijn vader een pak en een stropdas. Een heer in de woestijn. Daar hebben we later nog wel om gelachen.

Misha had zijn opa zelfs nog nooit in pyjama gezien. Het gesprek liep ook anders dan gebruikelijk. Mijn vader vroeg niet aan zijn kleinzoon hoe het met de studie ging, wat hij altijd als eerste vroeg. Het was net of hij nu maar half aanwezig was. Hij leek erg moe.

Op de weg terug naar Rotterdam waren Misha en ik stil en aangeslagen. Geen van beiden wilden we het erover hebben maar er was geen ontkomen aan. Misha begon:

‘Opa was niet zoals altijd. Volgens mij gaat het niet goed met hem.’

‘Dat zag ik ook. Ik hoop dat hij niet ziek wordt.’

Dat was mijn grote angst. Mijn vader had nog nooit een dag van zijn leven in het ziekenhuis gelegen. Hij woonde, na de dood van mijn moeder, zelfstandig in zijn flat in Wassenaar. Hij reed nog steeds auto en deed zijn eigen boodschappen. Het zou verschrikkelijk zijn als hij nu nog, op deze leeftijd, zou eindigen in een ziekenhuis of verpleeghuis.

Maar daar hoefde ik me geen zorgen over te maken. Die nacht overleed hij in zijn slaap. In zijn eigen bed. In zijn eigen flat.

Als ik nu niet snel aan het script begin zal die stem me de hele nacht wakker houden, en dat kan ik niet hebben. Ik besluit een kort antwoord terug te mailen, en dan aan de slag.

Beste Josef Chudoba,

Ik ben inderdaad de zoon van J.L. Klein en ik ben heel benieuwd wat u mij te vertellen heeft.

Ik hoor graag van u.

Vriendelijke groet,

Bram Klein

Ik klik op versturen en sluit onmiddellijk mijn Outlook. Niet het risico nemen dat hij per omgaande terugmailt. Het script komt nu eerst. Vergeet de rest. Uiterste concentratie. Niet nadenken over de naam van die man.

Het was iets met een P.

Rotterdam, 13 september 2017

Zodra ik de volgende dag mijn Outlook open, zie ik dat Chudoba heeft geantwoord.

Goedendag,

In 1991, gedurende de postzegelwereldtentoonstelling Philanippon 91, werden twee zegels gestolen van J.L. Klein:

- de overprint Pošta Československá 1919 4K op granietpapier*
- de 50-50 misdruk Bevrijde Republiek*

Informatie over de diefstal is in Tsjechië gepubliceerd in het blad Filatelie van april 1992, geschreven door J. Karásek, en in het blad Merkur Revue van maart 1996. Hierbij een kopie van het artikel in Filatelie.

De Burda-veiling in Praag houdt een veiling die begint in oktober 2017. Meneer Burda heeft mij gevraagd om een verhaal te schrijven over de belangrijkste zegel van de veiling: de 1919 4 kronen op granietpapier. Ik deed onderzoek naar deze zegel en ik constateerde dat dit de zegel is die van uw vader is gestolen in 1991 in Japan. De aanwijzingen dat het om de gestolen zegel gaat zijn:

- *identieke perforaties op de hoeken*
- *identieke plaatsing van het overdruk en stempel*
- *identieke duidelijk zichtbare vezels*
- *een keuringsstempel op de achterkant is enigszins zichtbaar aan de voorkant*

Ik heb meteen meneer Burda hiervan op de hoogte gebracht en hij heeft onmiddellijk besloten de zegel uit de veiling terug te trekken zolang niet duidelijk is wie de wettige eigenaar is. Ook heeft hij mij gevraagd de erfgenamen van J.L. Klein op de hoogte te stellen. Ik had al een aangetekende brief naar het adres van uw vader gestuurd, maar ik kreeg geen reactie. Ik ben blij dat u heeft gereageerd want het is mijn mening dat het hier om Tsjechisch cultureel erfgoed gaat.

*Vriendelijke groet,
Josef Chudoba*

Ik begrijp niet veel van deze e-mail maar toch gaat er een belletje rinkelen. Karásek. Die naam zegt me wat. Publicaties in postzegelbladen, dat is waar, mijn vader heeft me dat verteld. Ik weet ook nog waarom hij daarvoor had gezorgd. Door overal over de diefstal te publiceren wilde hij het de dief onmogelijk maken om de zegels ten toon te stellen of te verkopen. Ik herinner me dat hij zei: 'Die man kan twee dingen doen met de zegels: verbranden of verstoppen. Verkopen zal niet lukken want dan loopt hij gelijk tegen de lamp. Dat lukt hem misschien

een aantal jaren na mijn dood, als niemand het verhaal meer kent.'

Die man. Hoe heette die man ook alweer die volgens mijn vader achter de diefstal zat? Ik kom maar niet op zijn naam.

Er zitten twee PDF-bestanden bij de e-mail. Het eerste is het artikel in *Merkur Revue* van 1996. De zegels waren gestolen in 1991, dus waarom weer een artikel in 1996? Vreemd. Het blad is uiteraard in het Tsjechisch maar er staat ook een Duitse vertaling onder. Het is een korte tekst over de diefstal. Naast het artikel staat een zwart-wit foto van de zegels en daaronder lees ik dat mijn vader vijfduizend Duitse mark had uitgelooft aan degene die inlichtingen kon verschaffen waardoor de zegels bij de rechtmatige eigenaar terug zouden komen. Waarom had hij het over de rechtmatige eigenaar? Dat was hij zelf toch?

De volgende PDF verrast me. Het is een foto van een groene postzegel waarop staat gedrukt: *Pošta Československá 1919, 4 kronen*. Ik roep Judith. Dit moet ze zien.

'Hier, moet je kijken.'

'Waar kijk ik naar?'

'Een postzegel.'

'Ja, dat zie ik. Wat is daarmee?'

'Weet je nog van die zegels die van mijn vader zijn gestolen in Japan?'

'Is dit een daarvan?'

‘Ja, ik krijg dit gemaild uit Tsjechië. Hij is weer terecht.’

‘Dat meen je niet.’

‘Serieus. Hij werd aangeboden op een veiling daar. Ik kreeg gisteren een e-mail van deze Chudoba. Die is er op de een of andere manier achtergekomen. En nu stuurt hij een heel verhaal met deze foto erbij.’

Ik open de e-mail. ‘Hier, lees maar.’

‘Wat bedoelt hij met keuringsstempel en overdruk en wie of wat is Burda?’

‘Ik heb geen idee.’

‘Denk je dat dit echt is of een grap?’

‘Nee, dit is absoluut geen grap.’

‘Hoe is hij aan jouw e-mailadres gekomen?’

‘Ja, dat zou ik ook weleens willen weten. Hij schrijft dat hij een brief naar mijn vaders flat in Wassenaar heeft gestuurd. Logisch dat hij niets heeft gehoord. Ik vind het wel fantastisch dat hij me überhaupt heeft gevonden.’

‘Wat zou zo’n zegel waard zijn en wie heeft hem nu?’

Ik heb al jaren niet meer aan die gestolen zegels gedacht. Natuurlijk was mijn vader destijds enorm kwaad toen hij van de diefstal op de hoogte werd gebracht. We spraken er een tijdlang bijna dagelijks over. Het ging om twee zegels en een daarvan was heel bijzonder, waarschijnlijk de zegel die nu op mijn computerscherm staat. Het was het pronkstuk van zijn verzameling. Toen mijn vader de zegel had gekocht vertelde hij me trots dat er slechts een klein aantal exemplaren van in omloop waren.

Ik zie nog zo hoe mijn vader met twee vingers een V-teken maakte.

'En ik heb er twee van.'

Twee? Had hij dat echt gezegd?

Het kaartsysteem in mijn hersenen is druk bezig om dat oude archief weer naar voren te halen. Herinneringen bubbelen omhoog als luchtballonnen in een dikke vloeistof. De vraag van Judith duwt zo'n luchtbel naar het oppervlak.

'Wat hij waard zou zijn? Wacht even. Nu je dat zo vraagt schiet me wat te binnen. Die zegels waren destijds verzekerd en de verzekeringsmaatschappij heeft uitbetaald. Als ik me niet vergis zo rond de honderdtwintigduizend gulden voor beide zegels. Ruim vijftigduizend euro.'

'Weet je dat zeker?'

'Ik ben niet zeker van dat bedrag. Ik weet nog goed dat mijn vader bang was dat hij zijn zegels nooit meer zou kunnen verzekeren omdat de premie omhoog zou gaan na de diefstal. Dat is niet gebeurd. Hij was daar erg blij mee.'

'Maar dat betekent dat die zegel van de verzekeringsmaatschappij is, toch?'

'De rechtmatige eigenaar', had mijn vader geschreven. Nu begrijp ik het.

'Dat zal wel, ja. Ik zou alleen niet weten over welke verzekeringsmaatschappij we het hebben.'

'Wat ga je nu doen?'

'Om te beginnen wil ik deze Chudoba weleens spreken. Ik ben toch benieuwd waar die zegel nu is.'

‘Wat maakt dat uit als die toch niet meer van ons is? Laat die verzekeringsmaatschappij er maar achteraan gaan.’ Judith loopt mijn kamer uit en voordat ze de deur achter zich sluit, zegt ze: ‘Je kan je tijd beter aan het script voor Walhalla besteden, denk je niet?’

Ze heeft gelijk. Ik heb al veel te veel tijd verloren aan deze zaak. Toch blijf ik naar de afbeelding van die groene zegel staren. Bijna gehypnotiseerd. Er is iets met die zegel. Ik moet iets met die zegel. Het blijft in mijn hoofd rondgaan. Ik kan nu wel proberen me op het script te concentreren, maar dat gaat gewoon niet lukken. Eerst moet ik dit verhaal kunnen afsluiten. Ik mail Chudoba en ik vraag of ik hem kan bellen.

Het lijkt wel of hij voor zijn computer zit te wachten. Binnen een minuut mailt hij terug met zijn telefoonnummer.